

Слижук О. А. Сучасна українська література для підлітків у НУШ: підходи до вивчення. Виклики сучасного світу і література для дітей: проблеми, тенденції, перспективи : Зб. матеріалів науково-практичної конференції; 4 квітня 2023 року, Національний музей літератури України. 2023.

Слижук О. А.
кандидат педагогічних наук,
доцент, провідний науковий
співробітник
відділу навчання української
мови та літератури Інституту
педагогіки НАПН України
olesja_2014@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-7696-
6157

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДЛІТКІВ У НУШ: ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ

Проблема дослідження шляхів заохочення школярів до читання художньої літератури цікавить літературознавців, педагогів, методистів. Її актуальність пов'язана з різноманітністю поглядів на розвиток літературної освіти, її зміст, стратегії читання та вивчення у загальноосвітній школі. Нині триває процес оновлення змісту шкільної літературної освіти, пов'язаний із впровадженням освітньої реформи «Нова українська школа». Підготовлені модельні навчальні програми з української літератури для 5-6 класів НУШ (адаптаційний цикл). Аналіз теоретичних і практичних аспектів впровадження нових модельних програм з української та зарубіжної літератур представлений у статті Т. Качак [1], окремі методичні аспекти заохочення учнів та учениць до читання художніх творів розглянуті у наукових працях Ж. Клименко [2], Н. Котляренко [3], О. Слижук [5] та ін. Триває розробка та впровадження методик вивчення нових художніх творів сучасної літератури, які ввійшли до нових модельних програм, підготовка підручників української літератури для НУШ.

Потреба оновлення змісту літературної освіти в 5-6 класах зумовлена певними чинниками:

- орієнтацією на вікові психологічні особливості молодших підлітків;
- врахування інтересів сучасних учнів та учениць;
- уведення в шкільну програму нових художніх творів, які написані сучасними письменниками та порушують актуальні для учнів/учениць життєві проблеми тощо.

Так відбувається спроба зробити «канон» літератури для шкільного вивчення більш гнучким, пристосованим під сучасні інформаційні та життєві виклики.

Т. Качак зазначає: «Розробка нових модельних програм, оновлення змісту літературної освіти, вивчення на уроках актуальних, сучасних художніх текстів, адресованих читачам певного віку, – основний чинник мотивації сучасних учнів до читання, пізнання мистецтва слова, а також формування читацької грамотності, актуалізації критичного, творчого мислення, примноження нового емоційного досвіду» [1, с. 30]. На часі – обґрунтування нових підходів до вивчення сучасної української літератури для юних читачів у школі.

Основними підходами в організації навчальної діяльності учнів та учениць у Новій українській школі вчені називають компетентнісний, діяльнісний та особистісно орієнтований.

У процесі навчання літератури загальнодидактичні підходи поєднуються із методико-літературними, які враховують специфіку художнього твору як мистецького явища. Тому в підручниках української літератури для 5-6 класів, підготовлених в Інституті педагогіки НАПН України, методичний апарат побудований із врахуванням текстоцентричного та контекстного підходів.

Методика вивчення сучасної української літератури для юних читачів ґрунтується на синергії загальнодидактичних та методико-літературних підходів у межах вивчення кожного художнього твору та реалізується поетапно – від первісного сприйняття до аналітико-синтетичної роботи.

Адаптаційний цикл Нової української школи – це перехідний етап між початковою та базовою освітніми моделями, тому відбувається поступовий перехід від коментованого читання до аналітичного. У процесі вивчення художніх творів сучасної літератури відбувається формування предметної читацької та ключових компетентностей на основі компетентісно орієнтованих завдань. У їх основі робота з текстом літературних творів, з контекстуальною інформацією, медіатекстами за їх мотивами, з ілюстративним матеріалом (таблицями, діаграмами, світлинами, художніми ілюстраціями до твору). Виконуючи компетентісно орієнтовані завдання, учні засвоюють зміст художнього твору, уміння міркувати над актуальними проблемами сьогодення, порушеними в них.

Отже, оновлення змісту шкільної літературної освіти в 5-6 класах НУШ, уведення у модельні навчальні програми художніх творів сучасної літератури, поєднання загальнодидактичних та методико-літературних підходів у процесі їх вивчення, використання компетентісно орієнтованих завдань сприяють розвитку інтересу молодших підлітків до читання художньої літератури.

Література

1. Качак Т. Б. Оновлення змісту літературної освіти школярів: теоретичний і практичний аспекти. *Стратегії курсу української літератури в загальноосвітній школі: навчально-методичний посібник* / за ред. О. Яблонської. Луцьк: Надстир'я, 2021. С. 4–30.

2. Клименко Ж. В. Як запобігти ретравматизації школярів, викладаючи літературу? *Тенденції і перспективи вивчення літератури у середній і вищій школах: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, 15 грудня 2022 року* / за заг. ред. Н. Р. Грицак. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2022. С. 11–18.

3. Котляренко Н. Як учителям-словесникам заохотити учнів читати українську літературу. *Розвиток професійної компетентності педагогічних працівників в умовах неперервної освіти: науково-методичний вісник*. 2020.

№ 56. Кропивницький : КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського». С. 186–192.

4. Нова українська школа: путівник для вчителя 5–6 класів : навчально-методичний посібник / за ред. А. Л. Черній ; відп за вип. В. М. Салтишева. Рівне : РОППО, 2022. 168 с.

5. Слижук О. А. Сучасна українська література для підлітків: вивчення та викладання в школі. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : педагогічні науки*. 2018. № 8 (322). Ч. 2. С. 122–129.